

Hạ Long, ngày 23 tháng 3 năm 2024

Thông cáo báo chí

Kết quả nghiên cứu mới về Một sức khỏe làm nền tảng cho các biện pháp can thiệp để ngành chăn nuôi gia cầm phát triển bền vững

Phương pháp nghiên cứu mới tiết lộ các bằng chứng ủng hộ sự chuyển dịch từ giải pháp kỹ thuật đơn thuần sang phương pháp tiếp cận toàn diện hơn để bảo vệ sức khỏe cộng đồng.

Kết quả từ nghiên cứu liên ngành cho thấy những nguy cơ sức khỏe cộng đồng liên quan đến chăn nuôi gia cầm đang gia tăng tại Việt Nam và những hạn chế của các biện pháp can thiệp kỹ thuật đơn thuần trong việc giảm nguy cơ dịch bệnh.

Dự án nghiên cứu gia cầm Một sức khỏe là chương trình nghiên cứu đa quốc gia được triển khai trong 5 năm nhằm nghiên cứu các nguy cơ dịch bệnh nảy sinh trong chăn nuôi và buôn bán gia cầm tại Đông Nam Á và Nam Á. Các kết quả nghiên cứu của Dự án được trình bày ở hội nghị tổng kết Dự án tại Hạ Long, phía Bắc Việt Nam trong cuối tuần này.

Các kết quả nghiên cứu chính bao gồm:

- 20% gà ở chợ gia cầm sống và lò mổ ở phía Bắc Việt Nam dương tính với vi rút cúm gia cầm H9N2. Mặc dù vi rút H9N2 được xem như là chủng có độc lực thấp (chỉ gây bệnh nhẹ), nó có thể gây thiệt hại kinh tế đáng kể trong chăn nuôi và thường có vai trò cung cấp nguồn gen cho sự xuất hiện của các biến thể vi rút mới. Do đó, vi rút H9N2 được coi là một mối đe dọa đại dịch tiềm tàng.
- 50% cơ sở giết mổ và chợ gia cầm dương tính với vi khuẩn *Salmonella*, một loại vi khuẩn có thể gây ngộ độc thực phẩm.
- 30% chợ gia cầm và cơ sở giết mổ dương tính với vi khuẩn *Campylobacter*, một loại vi khuẩn khác gây ngộ độc thực phẩm.

Một bộ 5 bản khuyến nghị chính sách đề xuất các hướng đi cho việc sản xuất gà an toàn và bền vững tại Việt Nam dựa trên kết quả nghiên cứu quan trọng của Dự án cũng được giới thiệu tại hội nghị này.

Giáo sư Vũ Đình Tôn, chủ nhiệm nhánh của Dự án tại Việt Nam chia sẻ:

“Dự án này khá đặc biệt với sự tham gia của nhiều đối tác ở các nước trên thế giới cũng như ở Việt Nam. Sự đa dạng của các đối tác đã tạo ra một nguồn lực quan trọng trong việc hợp tác liên ngành và giải quyết vấn đề một cách đồng bộ.

Sau 5 năm triển khai dự án đã đạt được những kết quả rất ấn tượng. Các kết quả này rất có ý nghĩa trong việc xây dựng các chính sách và đề xuất các biện pháp phòng và kiểm soát dịch bệnh. Ngoài ra Dự án còn tạo ra được mối quan hệ giữa các nhà nghiên cứu và các bên liên quan ở trong nước và quốc tế.”

Từ năm 2010 đến 2020, tổng đàn gia cầm của Việt Nam đã tăng trưởng trung bình 5,6% mỗi năm. Dự kiến đến năm 2025, số lượng này sẽ vượt mốc 500 triệu con, tương ứng với sản lượng 18 tỷ quả trứng mỗi năm. Thâm canh chăn nuôi gia cầm tạo điều kiện cho vi sinh vật gây bệnh (mầm bệnh) xuất hiện và lây lan, gây ảnh hưởng đến nỗ lực sản xuất thực phẩm an toàn và bền vững. Nó cũng làm tăng nguy cơ ‘lây truyền’ mầm bệnh từ động vật sang con người, dẫn đến các đợt bùng phát dịch bệnh và tiềm ẩn nguy cơ đại dịch trong tương lai.

Một sức khỏe

Dự án Nghiên cứu gia cầm Một sức khỏe là chương trình nghiên cứu đầu tiên tại Việt Nam áp dụng cách tiếp cận “Một sức khỏe” để nghiên cứu nguy cơ dịch bệnh dọc theo mạng lưới sản xuất và phân phối gà (từ trang trại đến bàn ăn). “Một Sức Khỏe” là cách tiếp cận nhìn nhận mối liên hệ mật thiết giữa sức khỏe của con người, động vật và hệ sinh thái. Theo đó, để đạt được sức khỏe tốt nhất cho tất cả các nhân tố trên, cần có sự hợp tác liên ngành hiệu quả giữa các lĩnh vực liên quan đến con người, động vật, thực vật và môi trường.

Các nhà nghiên cứu về sinh học, xã hội học, mô hình toán học, và các chuyên gia khác đã cùng nhau làm việc để xác định các yếu tố ảnh hưởng đến sự hiện diện và lây truyền của vi rút cúm gia cầm và vi khuẩn gây ngộ độc thực phẩm cũng như sự lan truyền của kháng kháng sinh tại các điểm khác nhau trong mạng lưới sản xuất và phân phối gà.

Họ đã thu thập và phân tích hàng nghìn mẫu sinh học ở gà tại các trang trại, các chợ gia cầm sống và cơ sở giết mổ tại Hà Nội, Hải Dương, Bắc Giang, và Quảng Ninh. Họ cũng đã phỏng vấn hàng trăm người chăn nuôi, thương lái, công nhân giết mổ và những người khác làm việc trong ngành hàng gia cầm - cũng như phân tích các chính sách và quy định hướng dẫn liên quan đến gia cầm, và phỏng vấn những người làm việc trong các cơ quan quản lý ở lĩnh vực chăn nuôi.

Những kết quả khác của Dự án ở Việt Nam bao gồm:

- Tỷ lệ lưu hành của vi rút cúm gia cầm H9N2 tăng dần khi gà được chuyển từ trang trại đến chợ và cơ sở giết mổ (tăng gấp 2 đến 5 lần). Tỷ lệ lưu hành cao nhất được tìm thấy tại các điểm giết mổ nhỏ lẻ (30%).
- Tỷ lệ lưu hành vi rút cúm gia cầm H9N2 ở gà thịt lông màu cao hơn so với gà thịt trắng. Kết quả phân tích từ các lần lấy mẫu lặp lại ở trang trại gà cho thấy ít nhất 20% các lứa gà dương tính với vi rút H9N2. Kết quả này cho thấy hầu hết gà nuôi ở Việt Nam phơi nhiễm với H9N2 tại một số thời điểm trong chu kỳ sinh trưởng.
- 6% gà ở các chợ và cơ sở giết mổ có dư lượng kháng sinh vượt ngưỡng cho phép (theo qui định của Liên minh Châu Âu). Kết quả này cao hơn từ 60 đến 120 lần so với kết quả phân tích ở Châu Âu (0,05-0,1% gà ở Châu Âu có dư lượng kháng sinh vượt ngưỡng cho phép). Trong thịt gà ở Việt Nam có tồn dư một số loại kháng sinh quan trọng đối với sức khỏe con người, chẳng hạn như fluoroquinolones. Những kháng sinh này được khuyến cáo nên hạn chế dùng cho động vật.
- Gen kháng với một số loại kháng sinh quan trọng đối với con người được phát hiện nhiều ở vi khuẩn trong đường ruột gà. Các gen này cũng được tìm thấy ở vi khuẩn *Campylobacter*, một vi khuẩn gây tiêu chảy ở người.

Ngoài các kết quả nghiên cứu ở Việt Nam, Dự án còn có các nghiên cứu ở các nước khác như Bangladesh, Ấn Độ và Sri Lanka. Các kết quả chính tại các nước nghiên cứu khác như sau:

- Tỷ lệ lưu hành của H9N2 tại các chợ gia cầm ở Bangladesh cũng tương tự như ở chợ và cơ sở giết mổ gia cầm tại Việt Nam.
- Khoảng 4% gà tại chợ của Ấn Độ (Gujarat) và 9% gà tại chợ ở Bangladesh có dư lượng kháng sinh vượt ngưỡng cho phép (Theo qui định của Liên minh Châu Âu).
- Các gen kháng kháng sinh cũng được phát hiện với tỷ lệ cao ở vi khuẩn đường ruột gà ở Ấn Độ và Bangladesh.

Cúm gia cầm ở Việt Nam là mối đe dọa liên tục đối với ngành chăn nuôi gia cầm, gây ra tổn thất kinh tế và làm ảnh hưởng đến sinh kế của người chăn nuôi. Vi rút cúm gia cầm cũng có thể góp phần vào các đợt bùng phát cúm người trong tương lai. Ngộ độc thực phẩm do các loại vi khuẩn *Campylobacter* và *Salmonella* ở gà là một gánh nặng bệnh tật đáng kể cho con người và có thể gây tử vong. Hiện tượng kháng kháng sinh được Tổ chức Y tế Thế giới mô tả là một trong mười mối đe dọa sức khỏe toàn cầu hàng đầu.

Các chiến lược phòng ngừa dịch bệnh thay thế

Kết quả nghiên cứu các chiến lược sinh kế được người dân tại Việt Nam tiến hành trong chăn nuôi và buôn bán gà cho thấy cả sự đa dạng và chuyên nghiệp. Quan trọng là nó cũng cho thấy các yếu tố xã hội, kinh tế và văn hóa đóng vai trò quan trọng trong việc xác định ai đang có nguy cơ mắc bệnh, nguy cơ đó là gì, và nơi có nguy cơ lớn nhất.

Ví dụ 1: Bảo vệ sinh kế của người chăn nuôi. Biến động mạnh về giá mua bán gà có ảnh hưởng lớn đến lợi nhuận của trang trại. Do đó, người chăn nuôi phải điều chỉnh các hoạt động của mình để duy trì hoạt động kinh doanh. Họ thường phải ưu tiên các mục tiêu ngắn hạn, tập trung vào việc ứng phó khi dịch bệnh phát sinh, thay vì có tầm nhìn dài hạn, áp dụng các biện pháp phòng ngừa. Do đó, các hành động bảo vệ người chăn nuôi khỏi biến động thị trường có thể mang lại lợi ích lâu dài hơn so với cách tiếp cận cộng đồng truyền thống như tập huấn về an toàn sinh học.

Ví dụ 2: Cải thiện việc giết mổ nhỏ lẻ. Mặc dù chính sách lâu dài của Chính phủ Việt Nam là khuyến khích xây dựng và sử dụng các lò mổ hiện đại, quy mô lớn, nhưng các yếu tố như sự đa dạng của hình thức giết mổ, quyền sử dụng đất, và sở thích ẩm thực lại hạn chế cả việc phát triển và vận hành các cơ sở này. Việc hỗ trợ những người giết mổ nhỏ lẻ hoạt động trong điều kiện an toàn và đảm bảo an toàn sinh học sẽ mang lại nhiều lợi ích cho sức khỏe cộng đồng.

Mục tiêu của Dự án là cung cấp thông tin cho việc xây dựng các chính sách và biện pháp can thiệp bền vững về kinh tế, xã hội và môi trường để cải thiện sức khỏe cho con người, động vật và xã hội. Năm bản khuyến nghị chính sách do các nhóm nghiên cứu ở Việt Nam thực hiện đều đưa ra các khuyến nghị, bao gồm các lĩnh vực: an toàn sinh học, Một sức khỏe, chợ gia cầm, giết mổ gia cầm, và vai trò của giới trong phòng chống dịch bệnh trên gia cầm.

Dự án có 28 đối tác đến từ 10 quốc gia trên thế giới và được chủ trì bởi Trường Đại học Thú y Hoàng gia, Vương quốc Anh. Các đối tác Việt Nam bao gồm: Trung tâm hợp tác quốc tế Pháp về nghiên cứu phát triển Nông nghiệp (CIRAD); Cục Thú y, Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn; Viện Chăn nuôi Quốc gia; Viện Vệ sinh Dịch tễ Trung ương; Viện nghiên cứu

Thú y Quốc gia; và Học viên Nông nghiệp Việt Nam. Các hoạt động nghiên cứu của Dự án tại Việt Nam được triển khai ở các tỉnh Hà Nội, Bắc Giang, Hải Dương và Quảng Ninh.

Dự án được tài trợ bởi Ủy ban Nghiên cứu và Đổi mới Sáng tạo Vương quốc Anh (UKRI) thông qua Quỹ Nghiên cứu Thách thức Toàn cầu (GCRF).

Liên hệ: TS. Phạm Thị Thanh Hoa (hoacirad@gmail.com) và TS Guillaume Founie (gfournie@rvc.ac.uk).

- Tìm hiểu thông tin thêm về Dự án tại: www.onehealthpoultry.org.
- Thông tin thêm về Quỹ nghiên cứu những thách thức toàn cầu tại: ukri.org/what-we-do/browse-our-areas-of-investment-and-support/global-challenges-research-fund/
- Khuyến nghị chính sách: <https://www.onehealthpoultry.org/publications/tang-cuong-mot-suc-khoe-co-the-kiem-soat-dich-benh-tu-gia-cam/>
- Khuyến nghị chính sách: <https://www.onehealthpoultry.org/publications/tai-sao-van-de-gioi-lai-quan-trong-trong-ngan-ngua-va-kiem-soat-cac-benh-truyen-nhiem/>
- Khuyến nghị chính sách: <https://www.onehealthpoultry.org/publications/huong-toi-mot-thi-truong-duoc-quan-ly-tot-hon-cho-hoat-dong-kinh-doanh-gia-cam-an-toan-o-viet-nam/>
- Khuyến nghị chính sách: <https://www.onehealthpoultry.org/publications/de-xuat-phuong-an-giet-mo-ga-an-toan-quan-tam-den-quyen-su-dung-dat-sinh-ke-va-so-thich-nguoi-tieu-dung/>
- Khuyến nghị chính sách: <https://www.onehealthpoultry.org/publications/chinh-sach-co-the-lam-thay-doi-hanh-vi-de-chan-nuoi-gia-cam-khoe-manh-nhu-the-nao/>